

Den gode overgangen – barnehage / skole

HØSTEN 2018

NATURFAGSENTERET
NASJONALT SENTER FOR NATURFAG I OPPLÆRINGA

MATEMATIKKSENTERET
Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen

Bård Vinje
MATEMATIKKSENTERET, NTNU

Innholdsfortegnelse

OVERGANGER	3
UTFORDRINGER VED OVERGANGEN BARNEHAGE – SKOLE.....	3
HVORDAN JOBBE FOR EN GOD OVERGANG?	4
KJENNETEGN PÅ EN GOD OVERGANG (KAN SPESIFISERES UT FRA OVERGANG).....	4
SKISSERE ULIKE TILTAK? (F.EKS. BARNEHAGE – SKOLE)	FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.

Overganger

I løpet av årene i barnehage og skole går alle gjennom flere overganger, der de går fra å være eldst til å bli yngst. Det har i mange år vært et fokus på overgangen barnehage – skole, men det er viktig å være oppmerksom på at det er flere overganger i barnas opplæringsløp. Overganger kan beskrives som en prosess av endringer barnet og familien erfarer når det beveger seg fra en setting til en annen. Man beveger seg fra noe kjent til noe ukjent, og for mange er slike prosesser sårbare. Overgangsprosessen kan medføre brudd både sosialt og faglig. Et godt arbeid med overganger vil skape mest mulig kontinuitet i opplæringsløpet for barnet, og da vil de nevnte bruddene bli mindre tydelige. Det er ikke mulig å unngå overgangene. De er en naturlig del av livet. Målet med et godt arbeid knyttet til overganger er å legge til rette for at barnet kan mestre dem og komme styrket gjennom dem. Barnet skal få en god start både sosialt og faglig.

Utfordringer ved overgangen barnehage – skole

Overgangen barnehage – skole er den første overgangen et barn møter i opplæringsløpet, og dette er en stor overgang. De fleste barna gleder seg til å begynne på skolen og oppstarten går helt utmerket. Erfaringene barna har med seg fra barnehagen gir forutsetninger for å møte det nye. Når barna opplever at det er en sammenheng i skolen fra livet de kjente i barnehagen gir det trygghet og forutsigbarhet. Det er spennende med noe nytt, men barna må også kjenne igjen barnehagens sosiale, lekeorienterte, undersøkende og nysgjerrighetsdrevne praksis i den nye hverdagen. Dessverre er det også en del barn som opplever overgangen fra barnehage til skole som utfordrende, og det mest utfordrende er kanskje at overgangen kan medføre sosiale brudd. Barna beveger seg fra en trygg setting i ei kjent barnehagegruppe, til en utrygg setting i et skolemiljø. De møter mange nye personer, og overgangen kan skape rolleendringer. Selv om det sosiale er det viktigste på dette nivået, må vi heller ikke glemme det faglige aspektet. Faglig møter barnet ofte nye læringsmåter og nytt læringsinnhold i skolen. Det er viktig at barna ikke opplever de faglige endringene som utfordrende, og da må skolen bygge videre på det barna er kjent med fra barnehagen. Skolen må være klar for å ta imot de lærevillige, nysgjerrige, aktive, lekende og spørrende barnehagebarna på en måte som gjør at alle disse positive egenskapene ved barna blir ivaretatt.

Kjennetegn på en god overgang

- Kontinuitet i læringsprosessen
- Små og hyppige tiltak
- Overgangsperioden må gjøres transparent
- Grensen mellom de to institusjonene må tydeliggjøres og gjøres synlig for barnet/eleven
- Foreldresamarbeid en viktig faktor for å lykkes
- Gjensidig anerkjennelse og kommunikasjon mellom foreldre, barnehage og skole
- Felles møtepunkter
- Anerkjenne hverandres praksiser
- Kunnskap om hvordan barn lærer
- At mottaker bygger videre på det avgiver har arbeidet med, livslang læring
- (balanse mellom lek og struktur)

Hvordan jobbe for en god overgang?

Målet med arbeid knyttet til overganger er som tidligere nevnt, å gjøre overgangene så små som mulig og å legge til rette for at barnet kan mestre dem og komme styrket gjennom dem. For å skape en god overgang, må man huske at barnet alltid er den viktigste aktøren. Det er viktig å snakke med barna om deres forventninger. Hva er det som gjør at de gleder seg til å starte på skolen? Er det ting de er spente på? Gjennom gode samtaler kan de voksne ufarliggjøre mange av de endringene som vil møte barna.

Det er viktig med et godt og tett samarbeid mellom de ulike institusjonene. I et slikt samarbeid bør det legges til rette for nyttige møtepunkter. Et viktig diskusjonstema i disse møtepunktene er institusjonenes likheter og ulikheter. I de fleste tilfeller vil for eksempel barnehager og skoler ha en ulik læringskultur. Møtene vil gi de involverte kunnskap om ulikhetene, og ulikhetene vil da kanskje oppleves som mindre vanskelige. Det er viktig å ta vare på likhetene og ulikhetene, men samtidig vil et tett samarbeid kunne føre til at institusjonene i større grad nærmer seg hverandre. De involverte kan få en gjensidig anerkjennelse av hverandres praksis, og det er et godt utgangspunkt for et tett og tillitsfullt samarbeid. Et godt samarbeid er også en mulighet til å lære av hverandre. Uavhengig av de ulikhetene som kan eksistere er det imidlertid slik at institusjonene har minst et felles mål, nemlig å skape interesse for fag og ferdigheter. Dette kan også være et utgangspunkt for fruktbare diskusjoner.

Gjennom et godt samarbeid kan institusjonene støtte barnet, og sørge for at barnet opplever mest mulig kontinuitet i sitt opplæringsløp. Kontinuitet blir oppnådd ved at man bygger videre på barnets tidligere kunnskaper og erfaringer. Dette krever at begge institusjonene har god

kjennskap til hva barna har arbeidet med og skal arbeide med innenfor realfagene, og også hvordan de har jobbet med dette faglige stoffet. En dialog om det faglige læringsinnholdet og læringsmåtene, gjør også at institusjonene sammen kan finne ut hvordan de på beste mulig måte kan skape interesse for fag og ferdigheter hos barna.

Det er også helt naturlig at foreldre er en viktig part i samarbeidet. Foreldre må få ta del i dialogen og samarbeidet som skal sikre barnet en god overgang, og det er også slik at foreldrene alltid bestemmer hvilken informasjon om den enkelte elev som skal bli gitt videre til den nye institusjonen. Dialogen mellom de ulike partene må alltid ha barnets trygghet, utvikling og læring i fokus. Ved overgangen mellom barnehage og skole er det den sosiale tryggheten som er mest i fokus, men det faglige er også viktig i denne overgangen. Skolen må bygge videre på kompetansen barna har når de begynner på skolen. Alle barn skal få oppleve utfordringer og mestringsopplevelser. Ved senere overganger i opplæringsløpet er det kanskje mer naturlig å fokusere på det faglige. Hva er det barnet mestrer innenfor realfagene, og hvor trenger det ekstra støtte?

Referanser

Kunnskapsdepartementet. (2008). *Fra eldst til yngst - samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Lesesenteret & Skrivesenteret. (2018). *Overgang fra barnehage til skole*. Hentet fra Språkløyper: <https://sprakloyper.uis.no/category.php?categoryID=20729>